

ОЦІНЮВАННЯ ЗМІН ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОПЕРАТОРА ПІД ВПЛИВОМ ТЕСТОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ

Кривова О.А., Козак Л.М.

Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України, м. Київ

Аналіз варіабельності серцевого ритму (ВСР) є загальноприйнятою методологією оцінки функціонального стану (ФС) та адаптаційних реакцій організму на різноманітні впливи. Завдяки впровадженню нелінійних методів аналізу динаміки серцевого ритму (СР) розширився перелік інформативних показників – можливих індикаторів змін психофізіологічного стану операторів. Разом з тим питання прогностичної цінності аналізу ВРС при інформаційних навантаженнях залишається актуальним.

Мета: розроблення інформаційно-технологічного модуля (ІТМ) оцінювання функціональних зрушень ССС та психоемоційних реакцій оператора на інформаційні навантаження.

Процес аналізу результатів психофізіологічних досліджень включає етапи: 1) формування бази даних показників ВСР, визначених за допомогою АПК аналізу ЕКГ, психофізіологічних показників, характеристик навантажень, результативності виконання; 2) груповий та індивідуальний аналіз даних, пошук асоціативних зв'язків, виявлення аномалій, відбір інформативних ознак, оцінювання функціональних взаємозв'язків між інформативними ознаками, побудова комплексних оцінок; 3) візуалізація, валідація, інтерпретація результатів.

Для алгоритмічного забезпечення ІТМ були застосовані методи багатовимірної статистики (кореляційний, дисперсійний, кластерний, факторний, дискримінантний аналіз) разом з елементами інтелектуального аналізу даних. ІТМ апробовано на прикладах визначення психоемоційного стану операторів при перегляді відеокліпів, а також в дослідженнях надійності діяльності військових операторів при інформаційних навантаженнях.

Висновки. За допомогою ІТМ визначено оптимальну комбінацію інформативних ознак ВСР (традиційних показників та нелінійних характеристик динаміки СР), що можуть використовуватися для автоматизованого розпізнавання емоційних реакцій.

Виявлено зв'язок між інформативними ознаками ВРС і показниками тестування за різними психофізіологічними методиками, а також особливості реакції на навантаження в залежності від індивідуальних характеристик (стать, вік, тип вегетативної регуляції, психологічний профіль).

Визначено вегетативні особливості прояву адаптації ССС операторів до циклу тренувальних інформаційних динамічних навантажень різного типу і зростаючої інтенсивності. Доведено, що прогностичним показником надійності операторської діяльності може бути високий стабільний загальний рівень активності регуляторних систем, індикатором якого є значення індивідуального коефіцієнту варіації ВСР в стані спокою (CV SDNN).